

Plan generalny rozwoju Stanisława z 1955 r. Zmiany nad dwiema Bystrzycami

W naszym poprzednim materiale przedstawiliśmy szczegóły przyjęcia i dyskusji nad planem generalnym rozwoju Stanisława (taką nazwę nosił wówczas Stanisławów – red.) w okresie powojennym. Dziesięć lat po zakończeniu II wojny światowej odnowiono uszkodzoną infrastrukturę miejską i mieszkaniową. Stanisław zaczął przybierać cechy miasta socjalistycznego – jak tego życzyli sobie nowi właściciele. Planowa gospodarka wymagała jednak nowych zmian w mieście nad dwiema Bystrzycami. Szczegóły tych planów z okresu „odwilży chruszczowskiej” odszukaliśmy w Archiwum Państwowym obw. iwanofrankowskiego.

ROMAN CZORNEŃKY
PETRO HAWRYŁSZYN

Zgodnie z tradycją, projekt generalnego planu rozwoju Stanisława został opracowany w Ukraińskim Państwowym Instytucie Projektowania Miast „DIPRoMisto” w Kijowie. Nad planami pracowali architekci N. Pantiuchina i N. Panczuk oraz ekonomista S. Grinsberg. Omówienie projektu i jego zatwierdzenie miało miejsce 8 kwietnia 1955 roku na posiedzeniu Stanisławskiego Komitetu Wykonawczego.

Plan nie przewidywał jakichś zasadniczych zmian w zabudowie miejskiej. Opracowany został na okres 10 lat i uwzględniał potrzeby rozwoju przemysłu lokalnego. Przewidziano utworzenie nowej ulicy w kierunku zachodnim od centrum miasta, która łączyłaby ul. Halicką z odcinkiem obwodnicy i głównym dostępem do miejskiego jeziora. Tak został zaprojektowany obecny Bulwar Południowy. Wiele kontrowersji wywołała jego nazwa, bowiem odnośnie centrum miasta ulica ta biegnie na zachód. Nie udało się również doprowadzić jej do miejskiego jeziora – dochodziła do pola przed jeziorem i tu się kończyła. Dziś ten teren jest już zabudowany blokami.

Plan przewidywał również wzmocnienie istniejącej zabudowy ul. Belwederkiej z zachowaniem wąskich uliczek jako dróg osiedlowych. Centralny plac miasta – Rynek – miano zachować, z wystawieniem tu głównego budynku administracyjnego miasta – obecnego „Białego Domu”. Ten został jednak wybudowany dopiero w 1987 roku i w zupełnie innym miejscu.

Centralny targ planowano przenieść z ul. Starozamkowej na nową lokalizację przy ul. Dniestrowskiej. Tego również dokonano dopiero w 1985

GMACH WOJEWÓDZKIEGO KOMITETU PARTII (OBECNIE SĄD PRZY UL. GRUNWALDZKIEJ). POCZTÓWKA Z 1958 R.

BYDYNEK MIESZKALNY KOLEJARZY PRZY UL. GRUNWALDZKIEJ. POCZTÓWKA Z 1958 R.

roku, gdy wybudowano nową budowlę „krytego rynku”. Tereny domków jednorodzinnych poszerzono za torami w kierunku ul. Wowczyńskiekiej i Na Majzlach.

Na przedsiębiorstwa przemysłowe, magazyny i garaże przewidziano rezerwowe tereny w południowej i północnej części miasta. Część przedsiębiorstw z terenów mieszkalnych przeniesiono na nowe lokalizacje.

Fabrykę Mechaniczną Wag z ob. ul. Konowalca (mieściła się tu w dwóch oddzielnych budynkach) połączono częściowo z przedsiębiorstwem „Promprytad” i przeniesiono na tereny koło Uniwersytetu Króla Daniela. Zwolnioną przestrzeń zabudowano blokami. Na parterze jednego z nich w 2015 roku otwarto Muzeum „Niebiańskiej Sotni”.

Przeniesiono też fabrykę wyrobów trykotażowych z obecnej ul. Szewczenki; w 1970 r. przeniesiono zakład cukierniczy z ul. Strzelców Siczowych na ul. Lenkawskiego 12; mleczarnię z ul. Dniestrowskiej przeniesiono w 1961 roku na ul. Uszyńskiego 2; wytwórnię klejów z ul. Lenkawskiego na tereny garbarni przy tejże ulicy.

Nie udało się przenieść browaru z ul. Lubomyra Huzara do innej lokalizacji, ale w okresie niezależnej Ukrainy browar zbankrutował; tkacką fabrykę przy ul. Garbarskiej z czasem zlikwidowano. Zamknięto również młyny z ul. Karpaczej oraz magazyny jednostki

wojskowej blisko miejskiego jeziora.

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej Stanisława przewidywał budowę dwóch obwodnic – wewnętrznej w celu zmniejszenia natężenia ruchu w centrum i zewnętrznej w celu przeniesienia ruchu tranzytowego poza miasto. Obie obwodnice miały mieć dogodne połączenie z centrum miasta. Po raz pierwszy w historii miasta utworzono trasy ruchu miejskiego transportu autobusowego i zaprojektowano reorganizację tras trolejbusowych. Wprowadzono je w życie dopiero w 1980 r. W planie przewidziano lokalizację zajezdni miejskiego transportu autobusowego przy ul. Czornowoła i na Aerodromnej z lokalizacją tam bazy remontowej. Tych planów też nie zrealizowano, bowiem pierwsza zajezdnia powstała w podmiejskiej miejscowości Mykytyńce, za mostem przez

GMACH GŁÓWNY AKADEMII MEDYCZNEJ. POCZTÓWKA Z 1958 R.

Bystrzycę przy ul. Tyśmienickiej. Zajezdnię trolejbusów planowano zlokalizować na południowym krańcu miasta, miejskie zaś przedsiębiorstwo taksówkowe pozostało na swoim pierwotnym miejscu – przy ul. Strzelców Siczowych. Garaże przedsiębiorstw i urzędów miejskich przewidziano przy ulicach Sahajdacznego, Nowej, Okrężnej, Konowalca, Petlury.

Planowano budowę miejskiej stacji autobusowej na skrzyżowaniu ul. Belwederkiej i Lubomyra Huzara. Z czasem przeniesiono lokalizację na pl. Szeptyckiego.

W planie generalnym przewidziano nowe zielone tereny w mieście. Miały powstać koło miejskiego jeziora z wyjściem na brzegi Bystrzycy Sołotwińskiej i na nadbrzeżach Bystrzycy Nadwórnieniekiej z urządzeniem drugiego jeziora oraz na terenie zamkniętego cmentarza żydowskiego przy ul. Niezależności. Park w tym miejscu nie powstał, ale cmentarz zniszczono i wybudowano bloki, a w 1963 roku – pierwsze kino panoramiczne „Kosmos”.

W tym samym dniu, gdy zatwierdzony został generalny plan rozwoju Stanisława, przyjęto plan prac z upiększenia miasta na rok 1955. Zgodnie z nim zaplanowano wysadzenie 6 tys. drzew dekoracyjnych różnych gatunków, 60 tys. sadzonek kwiatów i 6,4 tys. krzewów w skwerach, parkach i wokół miejskiego jeziora.

Po raz pierwszy opracowane zostały plany hydrotechniczne

rozwoju Stanisława. Przewidziano budowę tamy na Bystrzycy Sołotwińskiej, aby ochronić północną część miasta przed powodzią i zalaniem. Jednak nawet ta tama nie uratowała przed powodzią w 1969 roku, gdy zatopione zostało całe nadbrzeże. W okolicy miejskiego jeziora planowano skanalizować potok Młynówkę, aby zapewnić meliorację zachodniej części miasta i wprowadzenie ścieków wzdłuż północnej granicy garbarni.

Zaprojektowano specjalne prace odwadniające w celu osuszenia terenów południowo-zachodniej i wschodniej części miasta. Uważano za konieczne uporządkowanie cieków wodnych w mieście przez ich pogłębienie, oczyszczenie i uporządkowanie. Plan przewidywał nowe jezioro we wschodniej części miasta w okolicy ul. Niezależności. Było to jezioro w dzielnicy Na Majzlach, ale ostatecznie zostało zasypane i powstały tam nowe bloki mieszkalne.

W kwestii miejskich cmentarzy w planie generalnym były sprzeczności. Początkowo przewidywał on dalsze rozszerzenie tzw. „Opryszywieckiego” cmentarza (ob. cmentarz przy ul. Kijowskiej) dla centralnej i południowej części miasta i dawnego katolickiego cmentarza przy ul. Niezależności (Skwer Pamięci) dla północnej części. Przewidywano również zamknięcie cmentarza żydowskiego przy ul. Lenkawskiego i katolickiego przy ówczesnej ul. Radzieckiej i przekształcenie ich w parki. Ostatecznie postanowiono uporządkować Opryszywiecki cmentarz i przeznaczyć go na centralny cmentarz miejski.

Po omówieniu planu wniesiono do niego następujące uzupełnienia: zamiast planowanej rekonstrukcji istniejącej drogi przez tory Na Majzle miano zaprojektować nowe rozwiązanie z przedłużeniem ulicy Niezależności, zmienić lokalizację zakładów „Promprytad” z ul. Strzelców Siczowych i fabryki mebli z ul. Czornowoła. „Promprytad” pozostawiono jednak na starym miejscu, a fabrykę mebli przeniesiono na ul. Dudajewa.

PANORAMICZNE KINO „KOSMOS”. POCZTÓWKA Z 1964 R.